Svar på fullmäktigemotion / Utredning av möjligheten att inleda ett projekt för att förbättra identifieringen av rätt förmån för långtidsarbetslösa

Stadsfullmäktige 24.08.2026 § 55

Ledamot Pöppönen lade fram följande fullmäktigemotion:

”Långtidsarbetslöshet medför betydande mänskliga och ekonomiska konsekvenser. I Karlebyregionen har antalet långtidsarbetslösa överskridit 1 000 personer, och inom den sektorsövergripande servicen finns över 1 700 klienter. Enligt sysselsättningstjänsternas expertbedömning skulle den primära förmånen för upp till cirka 500 klienter kunna vara någon annan än en arbetslöshetsförmån, såsom sjukdagpenning, rehabiliteringsförmån, yrkesinriktad rehabilitering eller sjukpension.

För många klienter fördröjs bedömningen av arbets- och funktionsförmågan samt identifieringen av rätt förmån. Detta kan leda till att en person under en lång tid uppbär arbetslöshetsförmån trots att dennes situation skulle motivera en annan förmån eller en rehabiliteringsåtgärd.

Sysselsättningstjänsterna samarbetar redan i dag med Soite kring bedömning av arbetsförmåga, och samarbetet utvecklas kontinuerligt. Samtidigt har man identifierat ett behov av att utreda nya verksamhetsmodeller för att påskynda och förbättra bedömningen av arbetsförmåga genom att exempelvis utnyttja företagshälsovårdens sakkunskap i frågor som rör arbetsförmåga samt privata serviceproducenter inom bedömning av arbetsförmåga och rehabilitering.

En bedömning av arbetsförmåga som genomförs i rätt tid kan hjälpa personer med nedsatt arbetsförmåga att få tillgång till den förmån som motsvarar deras situation samt stödja personer med partiell arbetsförmåga att få tillgång till rehabilitering och andra ändamålsenliga tjänster. Samtidigt kan detta ha en positiv inverkan på stadens kostnader för arbetslöshet.

Förslag

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter föreslår att Karleby stad:

1 Utreder möjligheten att inleda ett separat projekt för att effektivisera bedömningen av arbetsförmåga hos långtidsarbetslösa och identifieringen av rätt förmån.

2 Utreder möjligheterna att inom projektet utnyttja företagshälsovårdens sakkunskap i frågor som rör arbetsförmåga samt privata serviceproducenter inom bedömning av arbetsförmåga och rehabilitering vid sidan av de offentliga tjänsterna.

3 Bedömer projektets kostnader, finansieringsmöjligheter och förväntade effekter både för klienternas servicestigar och för stadens kostnader för arbetslöshet.

4 Vid behov bereder ett separat tilläggsanslag eller särskild projektfinansiering utöver sysselsättningstjänsternas ordinarie budget, så att verksamheten inte genomförs på bekostnad av de nuvarande tjänsterna.

Målet är att säkerställa att allt fler långtidsarbetslösa får tillgång till rätt förmån, ändamålsenliga tjänster och nödvändig rehabilitering samt samtidigt stärka sysselsättningstjänsternas verkningsfullhet och kostnadseffektivitet.”

Bilaga A Undertecknad fullmäktigemotion

Beslut

Stadsfullmäktige beslutade anteckna motionen i sitt protokoll och ge den till stadsstyrelsen för behandling.

Stadsfullmäktige 09.11.2026
39/00.01.06/2026

Beredning

Sysselsättningsdirektör Perttu Kellomäki, servicechef Kirsi Harju och förvaltningsexpert Mikko Nikkilä

Bedömning och utredning av fullmäktigemotionen

Sysselsättningstjänsterna ställer sig positiva till fullmäktigemotionen och dess mål att effektivisera bedömningen av arbetsförmågan hos långtidsarbetslösa och identifieringen av rätt förmån. En bedömning av arbetsförmågan bidrar till att personer som saknar arbetsförmåga kan hänvisas till pensionsförmåner, medan personer med partiell arbetsförmåga kan få tillgång till ändamålsenlig rehabilitering och aktiveringsåtgärder. I fullmäktigemotionen föreslås att Karleby stad ska utreda möjligheten att inleda ett separat projekt för att effektivisera bedömningen av arbetsförmåga hos långtidsarbetslösa och identifieringen av rätt förmån. Även om ett sådant projekt skulle förbättra tjänsternas verkningsfullhet och på lång sikt kunna ge kostnadsbesparingar, skulle det förutsätta nya verksamhetsmodeller, såsom utnyttjande av privata serviceproducenter och företagshälsovårdens sakkunskap, samt ett separat tilläggsanslag eller särskild projektfinansiering. Det är inte möjligt att genomföra projektet inom sysselsättningstjänsternas nuvarande budget utan att äventyra tillhandahållandet av lagstadgade tjänster.

Nuläge och utmaningar i Karleby

Utvecklingen av långtidsarbetslösheten i Karlebyregionen har blivit en betydande mänsklig och ekonomisk utmaning. Antalet långtidsarbetslösa i Mellersta Österbotten har överskridit 1 000 personer, varav cirka 775 är Karlebybor. Inom sysselsättnings-

tjänsternas sektorsövergripande service, såsom TYM-samarbetsmodellen och andra samarbetsnätverk, finns över 1 700 klienter. Långtidsarbetslösheten belastar direkt kommunens ekonomi, eftersom kommunen bär en del av kostnadsansvaret för arbetslöshetsförmåner för personer som varit arbetslösa under en längre tid.

Enligt sysselsättningstjänsternas expertbedömning borde den primära förmånen för upp till cirka 500 klienter vara någon annan än en arbetslöshetsförmån. Sådana förmåner är exempelvis sjukdagpenning, rehabiliteringsförmån eller sjukpension. För många klienter fördröjs dock bedömningen av arbets- och funktionsförmågan samt identifieringen av rätt förmån, vilket leder till att de under lång tid fortsätter att uppbära arbetslöshetsförmåner utan det stöd eller den pensionsutredning som deras situation förutsätter. Samtidigt är kriterierna för att arbetslösa arbetssökande ska kunna övergå till sjukdagpenning eller sjukpension mycket stränga.

Nuvarande praxis för bedömning av arbetsförmåga och utvecklingsbehov

Sysselsättningstjänsterna samarbetar redan i dag regelbundet och på ett värdefullt sätt med Mellersta Österbottens välfärdsområde Soite kring bedömning av arbetsförmåga. Samarbetet utvecklas kontinuerligt som en del av den ordinarie verksamheten. På grund av belastningen inom välfärdsområdet är köerna till bedömningarna emellertid långa och resurserna begränsade.

I enlighet med förslagen i fullmäktigemotionen ser sysselsättnings-tjänsterna ett behov av att utreda och införa nya verksamhets-modeller som kan påskynda och effektivisera bedömningarna.

Utnyttjande av företagshälsovårdens sakkunskap:
Företagshälsovårdens specialistläkare och experter på arbetsförmåga har gedigen erfarenhet av fördjupade bedömningar av arbetsförmåga och av att utarbeta utlåtanden, såsom B-utlåtanden för pensionsärenden. Innan eventuella åtgärder inom projektet inleds bör det säkerställas att läkare inom företagshälsovården har tillräcklig sakkunskap om bedömning av arbetsförmågan hos personer som varit arbetslösa under en längre tid.

Utnyttjande av privata serviceproducenter:
Om privata aktörer inom bedömning av arbetsförmåga och rehabilitering används vid sidan av de offentliga tjänsterna skulle det möjliggöra snabbare köptjänstprocesser och samtidigt minska belastningen på Soites sakkunniga.

Klienternas fortsatta servicestigar och konsekvenser

Efter att arbetsförmågan har utretts finns i regel två huvudsakliga servicestigar. Alla klienter som genomgår en bedömning kommer inte att övergå direkt till pensionsförmåner, utan en betydande del

skulle hänvisas till rehabilitering och aktiveringstjänster, vilka medför olika ekonomiska och administrativa konsekvenser.

När en klient konstateras vara helt arbetsoförmögen får klienten stöd för att övergå till sjukdagpenning, rehabiliteringsstöd eller eventuellt sjukpension. Detta skulle innebära betydande besparingar för Karleby stad eftersom klienten då inte längre omfattas av arbetslöshetsförmånerna och därmed lämnar kommunens kostnadsansvar. Kostnaderna för arbetslösheten minskar och kostnadsansvaret övergår till staten, FPA och pensionssystemet.

En stor del av klienterna bedöms däremot ha partiell arbetsförmåga. För dem består den primära servicestigen av yrkesinriktad rehabilitering, social rehabilitering, arbetsprövning eller andra ändamålsenliga stödtjänster. Rehabilitering är en investering i framtida sysselsättning, men medför på kort och medellång sikt ökade kostnader för samhället och kommunen. Kostnaderna för rehabiliteringsperioder, rehabiliteringsstöd och olika tjänster bör därför beaktas som en del av den samlade ekonomiska bedömningen.

Enligt en preliminär beräkning skulle kostnaden för en bedömning av arbetsförmåga uppgå till cirka 2 000 euro per person. Utöver detta behöver medel reserveras för kompletterande undersökningar. Ur sysselsättningstjänsternas perspektiv behövs dessutom tilläggsresurser för att samordna processen för bedömning av arbetsförmåga. Kostnaderna kan dock minskas genom att effektivt utnyttja exempelvis Soites hälsoundersökningstjänster för arbetslösa, som är avgiftsfria för klienterna.

Även om ett större antal långtidsarbetslösa bedöms kunna dra nytta av tjänsten är det realistiskt att årligen hänvisa cirka 50–100 personer till bedömning av arbetsförmåga, beroende på de personalresurser som står för samordningen. Den totala kostnaden, inklusive samordnande personalresurser, uppskattas till cirka 150 000–250 000 euro per år. Bedömning av arbetsförmåga är en lång process, och för att uppnå bästa möjliga resultat bör projektet genomföras under en period på 3–5 år. De ekonomiska konsekvenserna är dock fortfarande svåra att bedöma eftersom beslut om bland annat sjukpension och rehabilitering fattas av FPA, vars kriterier kommunen har mycket små möjligheter att påverka.

Sysselsättningstjänsterna har kommit överens med Työplus Oy om ett möte för att närmare definiera servicehelheten kring bedömning av arbetsförmåga för arbetslösa, fastställa realistiska nivåer för klientvolymer och den servicenivå som kan uppnås samt göra en mer detaljerad kostnadsbedömning. I mötet, som hålls 2.11.2027, deltar även servicechefen för sysselsättningstjänsternas sektorsövergripande service.

Utifrån det gemensamma arbetet kommer ett utkast att utarbetas för hur bedömningen av arbetsförmåga kan ordnas eller hur en mindre pilotverksamhet kan inledas. I planen kommer även samordningen

med välfärdsområdets tjänster samt det finansieringsbehov som verksamheten medför och möjliga finansieringskällor att behandlas.

Stadsdirektören

Stadsstyrelsen beslutar föreslå fullmäktige att den

1 antecknar de åtgärder som vidtagits med anledning av motionen för kännedom

2 anser att motionen är slutbehandlad.

Beslut

Stadsstyrelsen godkände beslutsförslaget.

Stadsfullmäktige 09.11.2026

39/00.01.06/2026

Stadsstyrelsen

Stadsfullmäktige beslutar

1 anteckna de åtgärder som vidtagits med anledning av motionen för kännedom

2 anse att motionen är slutbehandlad.

Beslut